

การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัย
ของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง

A MODEL OF PARTICIPATORY MANAGEMENT TO ENHANCE STUDENT SAFETY
AT BAN KHAO WONG SCHOOL

ศุภา ใจโพธา¹
Satha Chaipotha¹

Corresponding Author E-mail: Satha_chai@hotmail.com

Received: Jun 26, 2026; Revised: Jul 21, 2026; Accepted: Aug 11, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียน 2) สร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียน 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบและ 4) ประเมินรูปแบบ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ครูผู้สอน 7 คน ผู้ปกครอง 7 คน นักเรียน 6 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 7 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนบ้านเขาวง 32 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แบบประเมิน มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา 0.80 – 1.00 และมีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.952 สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบ มี 8 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านโครงสร้างและระบบบริหาร 2) ด้านศักยภาพและทรัพยากร 3) ด้านการสื่อสาร และเทคโนโลยี 4) ด้านการนำความรู้ทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติ 5) ขอบข่ายความปลอดภัยในสถานศึกษา 6) กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 7) ด้านการรายงานผลการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย 8) ด้านการวัดผลและการประเมินผลลัพธ์การบริหารสถานศึกษาปลอดภัย 2. รูปแบบ มี 4 ส่วน คือ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลลัพธ์ และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ 3. ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4. รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบ, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ความปลอดภัยของนักเรียน

¹ผู้อำนวยการ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ, โรงเรียนบ้านเขาวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

¹Director, with the academic rank of Senior Specialist., Ban Khao Wong School, Uthai Thani Primary Educational Service Area Office 2

Abstract

This research aimed to 1) study the components of participatory management to enhance student safety, 2) develop a model of participatory management to enhance student safety at Ban Khao Wong School, 3) study the results of using a model, and 4) evaluate a model. It was a mixed-methods research. The sample was 7 teachers, 7 parents, 6 students, 7 school committee members, 9 experts, purposive selection. The informants included 32 individuals associated with Ban Khao Wong School. Data were analyzed using content analysis. The assessment questionnaires had content validity coefficients between 0.80 – 1.00 and a reliability coefficient of 0.952. Analysis data by mean, descriptive statistics and t-test.

The research results were found as follows; 1. The model consisted of 8 components, namely: 1) Structure and Management System, 2) Capacity and Resources, 3) Communication and Technology, 4) Translating Theoretical Knowledge into Practice, 5) Scope of Educational Safety, 6) Participatory Management Process, 7) Reporting on Educational Safety Performance, and 8) Measurement and Evaluation of Educational Safety Management Results. 2. A model consisted of 4 parts: Part 1: Inputs, Part 2: Process, Part 3: Outcomes, and Part 4: Conditions for success. 3. The evaluation results were very good, significantly higher than before the use of the model at the .01 statistical significance level. And 4. The model was accurate, appropriate, and feasible at a highly level and the highest level of beneficial.

Keywords : Model, Participatory Management, Student Safety

บทนำ

การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมสถานศึกษาปลอดภัย การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ผู้บริหารใช้ในการกำหนดเป้าหมาย และการวางแผนในการทำงาน เพื่อให้ครู และบุคลากรทุกฝ่ายสามารถจัดการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ตามมาตรฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ และประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาได้วางไว้ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน เพื่อที่จะให้งานได้บรรลุจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาที่วางไว้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพเพื่อให้เป็นคนดี มีปัญญา และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีสุข (ชานนท์ คำพิวทา. 2565: 4 - 5) สถานศึกษาเป็นสถานที่สำคัญที่ต้องมีความปลอดภัยสำหรับนักเรียน เนื่องจากนักเรียนต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ประกอบกับเด็กอยู่ในวัยซุกซน หากสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่ปลอดภัยจะยิ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุที่ไม่คาดคิดได้ **ปัญหาที่พบในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความปลอดภัยของนักเรียน** คือ การตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขจุดเสี่ยง จุดอันตราย ขาดการตรวจสอบสภาพ วัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งของเครื่องใช้ภายในโรงเรียนที่ชำรุด อุปกรณ์ที่ชำรุดยังไม่ได้รับการซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน เช่น ถังดับเพลิง กล้องวงจรปิด เครื่องเล่น เป็นต้น การจัดอุปกรณ์ในห้องพยาบาลยังไม่มีครบถ้วน ครูผู้ดูแลสามารถดูแลได้เพียงการปฐมพยาบาลเบื้องต้นเท่านั้น ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลยังคงต้องได้รับการอบรมเพิ่มเติมเป็นอย่างยิ่ง การจัดสรรงบประมาณบางสถานศึกษายังไม่เพียงพอโดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก ยังคงขาดอุปกรณ์น้ำดื่มที่ถูกสุขลักษณะหรือมีไม่เพียงพอ (กรมป้องกันบรรเทาสาธารณภัย. 2564: 14) ดังนั้น การดำเนินงานบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยต้องอาศัยกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ทุกฝ่ายร่วมมือกันจึงจะประสบความสำเร็จได้ตามนโยบายความปลอดภัยของผู้เรียน ด้วยการบริหารจัดการตามมาตรการ 3 ป ได้แก่ การป้องกัน การปลุกฝัง และการปราบปราม ให้เกิดความปลอดภัยในสถานศึกษามากที่สุด ทั้งนี้ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ตลอดจนผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายต้องประสานงานร่วมกันเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการไว้วางใจกัน การวางแผนกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อกัน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีแนวทางการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สัตบุษ ยิ้มแย้ม. 2566: 5-7)

โรงเรียนบ้านเขาวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 มีโครงการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสถานศึกษาปลอดภัย ที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องหลายโครงการ อาทิเช่น โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยปลอดยาเสพติดและอบายมุข ซึ่งปัญหาเสพติดในหมู่เยาวชนกำลังเป็นปัญหาที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเยาวชน ทำให้ไร้อนาคต และก่อให้เกิดปัญหาสังคม นอกจากปัญหาเสพติดแล้ว **ยังมีปัญหาด้านอื่น ๆ** ที่มีความเสี่ยงในการแพร่ระบาดเข้าสู่สถานศึกษาอีกหลายเรื่อง จะส่งผลให้พฤติกรรมของเยาวชนเบี่ยงเบนไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ ตลอดจนปัญหาการทะเลาะวิวาท อันก่อให้เกิดความเสียหายและความเดือดร้อนให้แก่คนทั่วไปในสังคม ปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลป้องกัน และแก้ไขอย่างเร่งด่วน จึงได้จัดทำโครงการสถานศึกษาสีขาวขึ้น เพราะนอกจากพื้นฐานครอบครัวที่ดีแล้ว โรงเรียนถือเป็นกำลังสำคัญในการให้ความรู้ สร้างภูมิคุ้มกัน และเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยที่สุดแก่นักเรียน โครงการนี้ยังมีเพื่อเป็นแนวทางในการรณรงค์ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาส่งเสียด การพนัน สิ่งไม่เหมาะสม และการทะเลาะวิวาทที่อาจจะเกิดขึ้นกับนักเรียน ตลอดจนวางแนวปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือโดยระดมความร่วมมือจากบ้านและชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียน และโครงการสถานศึกษาปลอดภัย (โรงเรียนบ้านเขาวง. 2567: 13)

จากปัญหาที่พบ ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนบ้านเขาวง จึงได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง เพื่อผลลัพธ์แห่งการสร้างแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเชิงระบบ

ความหมายของการบริหารเชิงระบบ

สุนทร โคตรบรรเทา (2560: 42) กล่าวว่า การบริหารเชิงระบบ หมายถึง การวิเคราะห์การปฏิบัติงานขององค์การสถานศึกษา และบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาจากกรอบแนวคิดระบบเปิด เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ยิ่ง การปฏิบัติงานของสถานศึกษาจึงจัดได้เป็นสามประเภท คือ ปัจจัยป้อน กระบวนการเปลี่ยนแปลง และปัจจัยผลผลิต กรอบแนวคิดนี้ช่วยให้การวิเคราะห์การปฏิบัติงาน หรือการบริหารการปฏิบัติงานขององค์การสถานศึกษาเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำพร้อมยังช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษานั้นด้านสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบได้ด้วย รูปแบบระบบพื้นฐาน มีการนำมาขยายให้เห็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติงานในองค์การสถานศึกษา

Vladislav Valentinov (2021: 279) กล่าวว่า การบริหารเชิงระบบ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ต้องมียุคประกอบที่มีความสัมพันธ์กันเป็นกระบวนการ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่กำหนดไว้ โดยระบบ จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1. ระบบปิด (Closed System) เป็นระบบที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองไม่สัมพันธ์กับระบบอื่นใด และแยกตนเองออกจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทางสังคม สามารถควบคุมได้ และ 2. ระบบเปิด (Open System) เป็นระบบที่ต้องปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ทั้งบุคคล องค์กร หรือหน่วยงาน ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง มีการเอื้อประโยชน์ พึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยสิ่งแวดล้อมภายนอกมีผล หรือมีอิทธิพลต่อการทำงานขององค์การ

สรุปได้ว่า การบริหารเชิงระบบ หมายถึง การวิเคราะห์ถึงความเข้าใจเกี่ยวกับระบบที่ซับซ้อน ซึ่งมีองค์ประกอบที่แตกต่างกันมีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยเริ่มตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการเปลี่ยนแปลง และปัจจัยผลผลิต ผ่านกระบวนการนำมาสู่ผลลัพธ์ และการตรวจสอบ เป็นระบบที่หมุนเวียนอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ มีการเอื้อประโยชน์ พึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยสิ่งแวดล้อมภายนอกมีผล หรือมีอิทธิพลต่อการทำงานขององค์การ

ความสำคัญของการบริหารเชิงระบบ

สุนทร โคตรบรรเทา (2560: 42) กล่าวว่า การบริหารเชิงระบบมีความสำคัญต่อการรับรู้และกำหนดความสัมพันธ์ด้านสภาพแวดล้อม และการออกแบบระบบย่อย การบริหารเชิงระบบจะมีประโยชน์มาก เนื่องจากจะทำให้ผู้บริหารสามารถมองเห็นขอบเขตขององค์กรและระบบย่อยขององค์กรที่มีความสัมพันธ์กันกับสภาพแวดล้อม

Vladislav Valentinov (2021: 281) กล่าวว่า การบริหารเชิงระบบมีความสำคัญต่อการพัฒนาปัจจัยนำเข้าจากสภาพแวดล้อมและเปลี่ยนแปลงให้เป็นปัจจัยส่งออกสู่สภาพแวดล้อม มีหลักการของระบบที่ช่วยพัฒนา กระบวนการขององค์กรที่มีลักษณะแบบเปิด โดยมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอก อีกทั้งเป็นการทำงานร่วมกันของบุคคลในหน่วยงานที่แตกต่างกัน ต่อมุมมองที่แตกต่างกันในการนำความคิดใหม่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเป็นการมองภาพรวมของทุกองค์ประกอบ และสามารถเชื่อมโยงกันทั้งหมดโดยมีปัจจัยนำเข้า กระบวนการภายใน ผลลัพธ์ และมีการป้อนข้อมูลย้อนกลับเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบ

สรุปได้ว่า การบริหารเชิงระบบมีความสำคัญต่อการรับรู้และกำหนดความสัมพันธ์ด้านสภาพแวดล้อม และการออกแบบระบบย่อย การบริหารเชิงระบบจะมีประโยชน์มาก เนื่องจากจะทำให้ผู้บริหารสามารถมองเห็นขอบเขตขององค์กรและระบบย่อยขององค์กรที่มีความสัมพันธ์กันกับสภาพแวดล้อม ดังนั้น ทุกองค์ประกอบจะเป็นระบบปิดอย่างแท้จริง อีกทั้งเป็นการทำงานร่วมกันของบุคคลในหน่วยงานที่แตกต่างกัน ต่อมุมมองที่แตกต่างกันในการนำความคิดใหม่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเป็นการมองภาพรวมของทุกองค์ประกอบ และสามารถเชื่อมโยงกันทั้งหมดโดยมีปัจจัยนำเข้า กระบวนการภายใน ผลลัพธ์ และมีการป้อนข้อมูลย้อนกลับเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบ

2. ความหมายและองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2560: 24) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารที่นำผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร ทั้งในส่วนของกระบวนการวางแผน กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินงานและการประเมินผล โดยมีการจัดวิธีการทำงานหรือระบบงาน มีการจัดระบบโครงสร้าง และมีการสร้างวัฒนธรรมการทำงานของบุคคลในองค์การ ที่เอื้อต่อการเปิดให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนในการบริหาร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564: 17) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมดำเนินการ การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผล การมีส่วนร่วมรับประโยชน์จากการจัดการศึกษาของโรงเรียน

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการไว้วางใจกัน การวางแผนกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อกัน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีแนวทางการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, และอินตา ศิริวรรณ (2560: 179) กล่าวว่า ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถให้การบริหารองค์การดำเนินไปด้วยความราบรื่นบุคคลมีความรักความผูกพันต่อองค์กร การเกิดความรู้สึกที่ดีต่อภารกิจที่รับผิดชอบ มีการวางแผนทำงานร่วมกันเป็นทีมส่งผลประสิทธิภาพขององค์การทำงาน ซึ่งฝ่ายบุคคลผู้บริหารจะได้รับการยอมรับและความเชื่อมั่นจากบุคลากร บุคลากรเกิดขวัญ และกำลังใจ มีความกระตือรือร้นที่อยากจะทำงาน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มศักยภาพของทีมงานให้มีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2560: 24) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีประโยชน์ต่อองค์กรเป็นอย่างมาก เพราะทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรลดการต่อต้านและก่อให้เกิดการยอมรับมาก เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดีได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ทำให้ฝ่ายบริหารทำหน้าที่บริหารงานได้อย่างเต็มความสามารถ

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาช่วยให้การบริหารสถานศึกษาดำเนินไปด้วยความราบรื่น เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับได้มีส่วนร่วม ในการบริหารภายในองค์กร ร่วมแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การวางแผนการปฏิบัติงาน การวัดและประเมินผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทำให้สถานศึกษาขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้รับผลประโยชน์สูงสุด ทำให้บุคลากรที่ทำงานเกิดความภาคภูมิใจ เน้นการกระจายอำนาจให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา

3. แนวคิดเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษา

ความหมายของความปลอดภัยในสถานศึกษา

จินตนา สรายุทธพิทักษ์ (2561: 24) กล่าวว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษา หมายถึง ความปลอดภัยหรือมีชีวิตที่อบอุ่นใจ อยู่เย็นเป็นสุข ปราศจากความเสียหายหรือความวิตกกังวลใด ๆ เป็นการเน้นในลักษณะเชิงบวก ซึ่งใช้ควบคู่กับความปลอดภัยว่า “สวัสดิภาพและความปลอดภัย” ทำให้มีความหมายสมบูรณ์ทั้งเชิงบวกและลบ (Safe and sound)

จิตรา ฐักิจการพานิช (2561: 74) กล่าวว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษา หมายถึง สภาพที่ปราศจากอันตราย จึงมีคำกล่าวที่ว่า Zero Accident หรืออุบัติเหตุเป็นศูนย์ ซึ่งคำเหล่านั้นเป็นผลมาจากความหมายในอดีตและเป็นจริงได้ยาก แต่ในยุคสมัยใหม่คำว่า “ความปลอดภัย” หมายถึง สภาพปราศจากอันตรายซึ่งยอมรับได้ สิ่งที่เพิ่มเติมเข้ามาคือคำว่า “ยอมรับได้”

สรุปได้ว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษา หมายถึง ความปลอดภัยของสถานศึกษาในการดูแลความปลอดภัยของสิ่งแวดล้อม การจัดเตรียมพร้อมในกรณีฉุกเฉิน การปกป้องคุ้มครองเด็ก การให้สวัสดิศึกษา ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ (Right) ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ (Unhealthiness)

ความสำคัญของความปลอดภัยในสถานศึกษา

จินตนา สรายุทธพิทักษ์ (2561: 29) กล่าวว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษา การจัดสวัสดิภาพและความปลอดภัยให้แก่แก่นักเรียนทุกคน พร้อมทั้งครู และบุคลากรภายในโรงเรียนให้มีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความสงบ ความปลอดภัยในสถานศึกษา ช่วยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุและอุบัติเหตุ เพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างสุขกาย สุขใจ ไม่มีความเสี่ยง มีความมั่นใจในการใช้ชีวิตและสามารถประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนได้อย่างปลอดภัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564: 22) กล่าวว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษามีความสำคัญโดยมุ่งเน้นพัฒนาระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัย ให้แก่นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษาจากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี สามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ

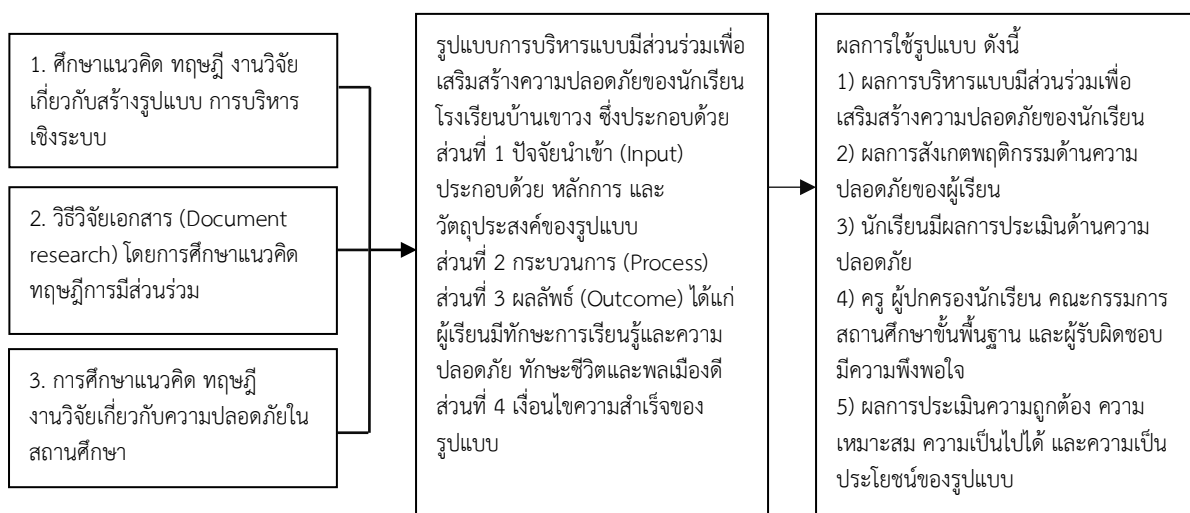
ส่งเสริมความปลอดภัยสร้างความมั่นใจให้สังคม เพื่อคุ้มครองความปลอดภัย ให้แก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด เพื่อให้การป้องกัน ดูแล ช่วยเหลือ หรือเยียวยา และแก้ไขปัญหาให้

ความเป็นเอกภาพ และบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างยั่งยืนด้วยการบริหารจัดการตามมาตรการ 3 ป ได้แก่ ป้องกัน ปราบปราม และปรามปราม เพื่อให้เกิดความปลอดภัยให้มากที่สุด

สรุปได้ว่า ความสำคัญของความปลอดภัยในสถานศึกษา ให้แก่เด็กนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่มักเกิดในโรงเรียน ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกคนที่เกี่ยวข้องโดยมุ่งเน้นพัฒนาระบบการดูแลความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษารวมทั้งหน่วยงานและสถานศึกษาจากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีสามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ ส่งเสริมความปลอดภัย และสร้างความมั่นใจให้สังคม

จากการศึกษาเอกสารโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับสร้างรูปแบบ การบริหารเชิงระบบความปลอดภัยในสถานศึกษา แนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ในการนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

รายงานผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบบผสมผสาน (Mixed-Methods) ของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) โดยมีวิธีการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1; การศึกษาองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียน

ประชากร คือ ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านเขาวง จำนวน 10 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 198 คน นักเรียน จำนวน 198 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มครูผู้สอน 7 คน กลุ่มผู้ปกครอง 7 คน กลุ่มนักเรียน 6 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 7 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection)

แหล่งข้อมูล คือ ศึกษาพหุกรณีโรงเรียนต้นแบบที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา จำนวน 4 แห่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบ จำนวน 4 แห่ง แห่งละ 2 คน รวม 8 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 2; การสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง

แหล่งข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 3: การใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง

ประชากร คือ ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านเขาวง จำนวน 10 คน ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมและจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 9 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 198 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนบ้านเขาวง จำนวน 10 คน ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมและจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน ตัวแทนผู้ปกครองที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการสถานศึกษาปลอดภัย ระดับชั้นละ 2 คน รวมจำนวน 16 คน ในปีการศึกษา 2568 รวมจำนวนทั้งสิ้น 32 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 4: การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง

ประชากร คือ ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านเขาวง จำนวน 10 คน ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมและจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 9 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 198 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนบ้านเขาวง จำนวน 10 คน ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมและจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน ตัวแทนผู้ปกครองที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการสถานศึกษาปลอดภัย ระดับชั้นละ 2 คน รวมจำนวน 16 คน ในปีการศึกษา 2568 รวมจำนวนทั้งสิ้น 32 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1: การศึกษาองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 3) แบบสังเกตพฤติกรรม

ขั้นตอนที่ 2: การสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) รูปแบบ 2) คู่มือการใช้รูปแบบ 3) แบบตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3: การใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบประเมินคุณภาพของโครงการ มีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Analytic Rubric) 4 ระดับ แบบประเมินทั้งฉบับมีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.952, 2) แบบประเมินพฤติกรรมการจัดกิจกรรม เป็นมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) พบว่า แบบประเมินพฤติกรรมการจัดกิจกรรม ทั้งฉบับมีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.994, 3) แบบประเมินความปลอดภัยของนักเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Analytic Rubric) 4 ระดับ แบบประเมิน ทั้งฉบับมีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 แบบประเมินทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.977, 4) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบบประเมินความพึงพอใจ ทั้งฉบับมีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 แบบประเมินความพึงพอใจทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.970

ขั้นตอนที่ 4: การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

รวบรวมข้อมูลโดยการทำการจัดหรือแยกประเภทของข้อมูลที่จะศึกษาออกเป็นหมวดหมู่ จำแนกประเภทและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Paired-Samples

ผลการวิจัย

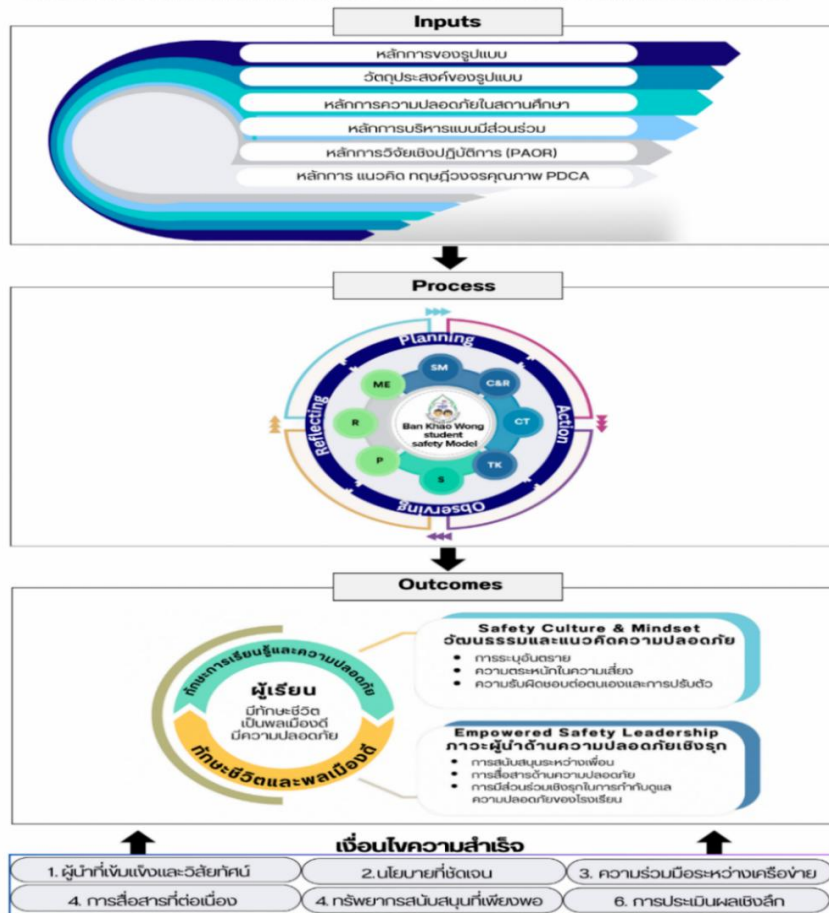
ผลการวิจัยได้รายงานตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านโครงสร้างและระบบบริหาร 2) ด้านศักยภาพและทรัพยากร 3) ด้านการสื่อสาร และ

เทคโนโลยี 4) ด้านการนำความรู้ทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติ 5) ขอบข่ายความปลอดภัยในสถานศึกษา 6) กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 7) ด้านการรายงานผลการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย 8) ด้านการวัดผลและการประเมินผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาปลอดภัย เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวงที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย หลักการ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย เนื้อหา และวิธีดำเนินการของรูปแบบในองค์ประกอบที่ 1 ด้านโครงสร้างและระบบบริหาร (Structure and Management System; SM) องค์ประกอบที่ 2 ด้านศักยภาพและทรัพยากร (Capacity and Resources; C&R) องค์ประกอบที่ 3 ด้านการสื่อสาร และเทคโนโลยี (Communication and Technology; CT) องค์ประกอบที่ 4 ด้านการนำความรู้ทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติ (Translating Theoretical Knowledge into Practice; TK) องค์ประกอบที่ 5 ขอบข่ายความปลอดภัยในสถานศึกษา (Scope of Educational Safety; S) องค์ประกอบที่ 6 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management Process; P) องค์ประกอบที่ 7 ด้านการรายงานผลการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย (Reporting on Educational Safety Performance; R) องค์ประกอบที่ 8 ด้านการวัดผลและการประเมินผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาปลอดภัย (Measurement and Evaluation of Educational Safety Management Results; ME) ส่วนที่ 3 ผลลัพธ์ (Outcome) ได้แก่ ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และความปลอดภัย ทักษะชีวิตและพลเมืองดี และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ดังแสดงในภาพที่ 2 และผลการตรวจสอบรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง
A Model of Participatory Management to Enhance Student Safety at Ban Khao Wong School

ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง

3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง

รายการประเมิน	ก่อนการใช้รูปแบบ		หลังการใช้รูปแบบ		t	df	Sig.
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
ผลการพัฒนาโครงการสถานศึกษา ปลอดภัยของครูผู้สอน	2.82	0.52	3.61	0.40	6.111**	31	0.000
พฤติกรรมการจัดกิจกรรม	3.70	0.52	4.58	0.12	9.216**	31	0.000
ความปลอดภัยของนักเรียน	3.17	0.42	3.60	0.38	6.480**	31	0.000
ความพึงพอใจ	4.01	0.20	4.72	0.40	8.785**	31	0.000

**p < 0.01

จากตารางที่ 1 ผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง พบว่า หลังการใช้รูปแบบมีการพัฒนาโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.61$, $SD = 0.40$) และเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนใช้รูปแบบ พบว่า การพัฒนาโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของครูผู้สอน หลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พฤติกรรมการจัดกิจกรรม ก่อนการใช้รูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, $SD = 0.52$) และหลังการใช้รูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, $SD = 0.12$) และเมื่อเปรียบเทียบ พบว่า หลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความปลอดภัยของนักเรียนก่อนการใช้รูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.17$, $SD = 0.42$) และความปลอดภัยของนักเรียนหลังการใช้รูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.60$, $SD = 0.38$) และเมื่อเปรียบเทียบ พบว่า ความปลอดภัยของนักเรียนหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจก่อนการใช้รูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, $SD = 0.20$) และความพึงพอใจหลังการใช้รูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, $SD = 0.40$) และเมื่อเปรียบเทียบ พบว่า ความพึงพอใจหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

รูปแบบ	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ส่วนที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input)	4.42	0.62	มาก	4.47	0.61	มาก	4.45	0.43	มาก	4.75	0.40	มากที่สุด
ส่วนที่ 2 กระบวนการ (Process)	4.45	0.45	มาก	4.50	0.47	มาก	4.54	0.40	มากที่สุด	4.71	0.40	มากที่สุด
ส่วนที่ 3 ผลลัพธ์ (Outcome)	4.56	0.44	มากที่สุด	4.55	0.59	มากที่สุด	4.52	0.43	มากที่สุด	4.66	0.45	มากที่สุด
ส่วนที่ 4 เงื่อนไข ความสำเร็จของรูปแบบ	4.46	0.55	มาก	4.40	0.65	มาก	4.44	0.42	มาก	4.59	0.41	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.48	0.48	มาก	4.48	0.51	มาก	4.49	0.29	มาก	4.68	0.38	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง ในภาพรวม มีความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, $SD = 0.48$) มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, $SD = 0.51$) มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, $SD = 0.29$) และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, $SD = 0.38$) เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4

อภิปรายผล

สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านโครงสร้างและระบบบริหาร 2) ด้านศักยภาพและทรัพยากร 3) ด้านการสื่อสาร

และเทคโนโลยี 4) ด้านการนำความรู้ทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติ 5) ขอบข่ายความปลอดภัยในสถานศึกษา 6) กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 7) ด้านการรายงานผลการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย 8) ด้านการวัดผลและการประเมินผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาปลอดภัย เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนได้จากการศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุ แนวทางแก้ปัญหาจากหลายส่วนมีความเป็นระบบและการมีโครงสร้างรองรับที่ชัดเจน ด้านโครงสร้างและระบบบริหาร และศักยภาพและทรัพยากร มีการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณที่เพียงพอ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายความปลอดภัยให้เป็นรูปธรรม มีระบบกลไกการขับเคลื่อนและการเชื่อมโยงข้อมูลด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี และกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ความปลอดภัยเป็นเรื่องที่ต้องทำทันสถานการณ์ การมีเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ดีช่วยให้เกิดการประสานงานที่รวดเร็ว (Real-time) จะช่วยลดช่องว่างและสร้างความตระหนักรู้ร่วมกันของคนในองค์กร การแปลงนโยบายและทฤษฎีสู่การปฏิบัติเชิงลึก ด้านการนำความรู้ทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติ การสร้างความโปร่งใสและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ ด้านการรายงานผล และการวัดผลและการประเมินผลสัมฤทธิ์ ถือเป็นส่วนเติมเต็มอย่างเป็นระบบช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับรู้สถานะความปลอดภัย ความสำเร็จ และจุดที่ต้องพัฒนาร่วมกัน ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองและชุมชนอย่างยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิษฐ์ฐา พิระชัยภาวงศ์, สุพรรณิ สมานญาติ, และสิรินธร สิ้นจินดาวงศ์ (2567) พบว่า องค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศด้านสถานศึกษาปลอดภัย มี 10 องค์ประกอบ คือ 1) การนำองค์กรและการจัดการองค์กร 2) การวางแผนและพัฒนากลยุทธ์ มาตรการ และแผนงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา ให้ครอบคลุมทั้ง 4 กลุ่มภัย 3) การพัฒนาหลักสูตรด้านการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย 4) การมุ่งเน้นบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้านสถานศึกษาความปลอดภัย 5) การอำนวยความสะดวกและการปฏิบัติการณ์ด้านความปลอดภัยอย่างจริงจัง 6) การบริหารงบประมาณ 7) การบริหารเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย 8) การวัดและประเมินผลการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยอย่างเป็นระบบ 9) การประเมินผลสัมฤทธิ์ และ 10) การรายงานผลการดำเนินงานด้านการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย

2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง มี 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย หลักการ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 กระบวนการ ส่วนที่ 3 ผลลัพธ์ และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ มีความเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบได้ผ่านกระบวนการสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบ จึงได้รูปแบบที่มีความสมบูรณ์ โดยมุ่งเน้นการขยายความเชิงรุก (Proactive) ขึ้นให้เห็นถึงความยืดหยุ่นของรูปแบบ และการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความยั่งยืน ไม่เพียงแต่อ้างอิงตามทฤษฎีเดิม แต่เป็นการมองไปข้างหน้าเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ความสำเร็จของรูปแบบนี้ไม่ได้เกิดจากการลอกเลียนแบบตำรา แต่เกิดจากกระบวนการสังเคราะห์แนวคิดของนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ นำมาปรับแต่งให้เข้ากับบริบท วัฒนธรรม และข้อจำกัดที่แท้จริงของโรงเรียนบ้านเขาวง อีกทั้ง รูปแบบนี้ยังเป็นสถาปัตยกรรมการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีชีวิต (Living Safety Architecture) ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังของความร่วมมือ สามารถยืดหยุ่น ปรับตัว และเติบโตไปพร้อมกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งถือเป็นต้นแบบการพัฒนาสถานศึกษายุคใหม่ที่มุ่งเน้นความปลอดภัยและความสุขอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธารงค์ จันฤทธิ์ (2567) ที่เน้นย้ำเรื่องแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม จะเห็นจุดร่วมเชิงสร้างสรรค์ที่สำคัญคือ รูปแบบของโรงเรียนบ้านเขาวงสามารถหลายกำแพงระหว่างโรงเรียนกับชุมชนลงได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิษฐ์ฐา กำเนิดทอง, ชยาภรณ์ เรืองสุวรรณ, และปองภพ ภูจอมจิตร (2568) ที่จำแนกองค์ประกอบความปลอดภัยออกเป็น 4 ด้าน 20 ตัวชี้วัด (อุบัติเหตุ อุบัติภัย ปัญหาสังคม และสุขภาพอนามัย) ซึ่งในเชิงสร้างสรรค์ รูปแบบนี้ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า ตัวชี้วัดเหล่านี้ไม่ได้หยุดนิ่ง แต่มีความยืดหยุ่นและพร้อมปรับตัว (Adaptive)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาวง พบว่า หลังการใช้รูปแบบครูผู้สอนมีการพัฒนาโครงการสถานศึกษาปลอดภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ครูผู้สอนมีพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความปลอดภัยของนักเรียนหลังการใช้รูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ความพึงพอใจหลังการใช้รูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หลังการใช้รูปแบบส่งผลให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเขาวงมากขึ้น มีกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียนร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่ให้ความร่วมมือ ให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของความปลอดภัยในโรงเรียน ช่วยให้ผู้ปกครองนักเรียนเกิดความมั่นใจมากขึ้นในการอยู่ในโรงเรียน รวมทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนได้เพียงพอและมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงส่งผลให้การพัฒนโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของครูผู้สอนหลังการใช้รูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจ อับษร (2566) พบว่าความพึง

พอใจที่มีต่อรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและสอดคล้องกับชนิษฐา กำเนิดทอง, ชยาภานต์ เรืองสุวรรณ, และปองภพ ภูจอมจิตร (2568) พบว่า หลังทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนทดลอง

4. ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของนักเรียน โรงเรียนบ้านเขว่งในภาพรวม มีความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด **ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า** กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานร่วมกันโดยอาศัย กระบวนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ได้เข้าร่วมการอบรมการบริหารจัดการพัฒนาความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียน บ้านเขว่ง ตามความต้องการที่มีความเหมาะสมกับบริบทของตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนมีส่วนร่วมในการ เสริมสร้างความปลอดภัยทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีเอื้อต่อการทำงานร่วมกัน สนองตอบความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน บุคลากรทางการศึกษา ชุมชน ทุกฝ่าย จึงมีความเข้าใจหลักการและวิธีการปฏิบัติงานที่แนวทางชัดเจนตลอดจน สามารถประสานการทำงานร่วมกันได้อย่างเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา อากาศเหลือง, และสายชล จิน ใจ (2567) พบว่า การประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยของนักเรียน (ภัยบุคคล) โรงเรียนบ้านปากน้ำปราณ มีระบบการส่งเสริมสนับสนุนทั้งด้านการอบรมให้ความรู้ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการร่วม เสริมสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมในระดับมาก อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน บุคลากร ทางการศึกษา ชุมชน ทุกฝ่ายมีความเข้าใจหลักการและวิธีการปฏิบัติงานที่แนวทางชัดเจนตลอดจนสามารถประสานการ ทำงานร่วมกันได้อย่างเป็นอย่างดีส่งผลให้การประเมินอยู่ในระดับมากและมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษา ต้องจัดอบรมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา และครู โดยใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา การพัฒนาของครู การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และความปลอดภัย การพัฒนา ทักษะชีวิตและพลเมืองดี การสร้างความร่วมมือเพื่อปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ที่มีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่จริง

1.2 หน่วยงานการศึกษาอื่น ๆ สามารถนำรูปแบบนี้เป็นเครื่องมือและเป็นกลไกในการส่งเสริมพัฒนาความ ปลอดภัยของผู้เรียน การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และความปลอดภัยของผู้เรียนที่หลากหลายตามความต้องการเชิงพื้นที่ต่อไป และใช้เป็นแนวทางในการสังเคราะห์ผลงานเพื่อจัดทำแผนพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานตนเอง

1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนสามารถประยุกต์ใช้รูปแบบนี้ในการ สนับสนุนช่วยเหลือความปลอดภัยของผู้เรียนในพื้นที่ตนเองตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายได้ ซึ่งจะส่งผลดีช่วยให้การ บริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่ สถานศึกษา เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรด้านความปลอดภัยของโรงเรียนเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีและเหมาะสม กับสถานศึกษา และส่งเสริม/ต่อยอดให้กับผู้เรียน โดยดำเนินการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความ ปลอดภัยของนักเรียนหลาย ๆ วงรอบอย่างต่อเนื่องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2564). *ความปลอดภัยในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายผลิตสื่อและสิ่งพิมพ์กรมป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย.

กาญจนา อากาศเหลือง, และสายชล จินใจ. (2567). *การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยของนักเรียน (ภัยบุคคล) โรงเรียนบ้านปากน้ำปราณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2*. ประจวบคีรีขันธ์: โรงเรียนบ้านปากน้ำปราณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2.

ชนิษฐา กำเนิดทอง, ชยาภานต์ เรืองสุวรรณ, และปองภพ ภูจอมจิตร. (2568). *การพัฒนาแบบการบริหารความปลอดภัยใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1*. วารสารสันติสุขปริทรรศน์, 6(1), 233-246.

จิตรา ฐักิจการพานิช. (2561). *วิศวกรรมความปลอดภัย สำหรับวิศวกรรมอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

- จินตนา สรายุทธพิทักษ์. (2561). *โปรแกรมสุขภาพในโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชานนท์ คำปิวทา. (2565). *รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์การศึกษาศุภบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อัครงค์ จันทฤทธิ์. (2567). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์การศึกษาศุภบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินดา ศิริวรรณ. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 4(1), 176-187.
- นิษฐ์ฐา พิระชัยภาวงศ์, สุพรรณิ สมานญาติ, และสิรินธร สิ้นจินดาวงศ์. (2567). *รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศด้านสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2*. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(7), 785-801.
- โรงเรียนบ้านเขาวง. (2567). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self – Assessment Report : SAR) ปีการศึกษา 2566*. อุทัยธานี: โรงเรียนบ้านเขาวง.
- สัตตบุษย์ อี่ยมรัมย์. (2566). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษา 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2560). *การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิคและการนำไปสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). *การบริหารการศึกษา : หลักการและทฤษฎี (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- อานาจ อภิษฐ์. (2566). *รูปแบบการดำเนินงานการสร้างความปลอดภัยในโรงเรียนสู่สถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2.
- Valentinov, V., Roth, S., & Pies, I. (2021). *Social goals in the theory of the firm: A systems theory view*. *Administration & Society*, 53(2), 273-304.